

Практика Верховного Суду щодо судового збору

13.08.2025 рік

Щодо повноважень суду на відстрочення, розстрочення, звільнення від сплати або зменшення судового збору

Відстрочення (розстрочення) сплати судового збору, а також звільнення від його сплати або зменшення його розміру з підстав, передбачених ст. 8 Закону, є прерогативою суду, який вирішує питання про відкриття провадження (прийняття заяви, скарги тощо). Зазначені норми є диспозитивними і встановлюють не обов'язок, а право суду на власний розсуд звільнити особу від сплати судового збору (відстрочити, розстрочити його сплату або зменшити його розмір).

□ Постанова, справи №№ 04/09/2023, 916/1220/23, пов'язані з правами на акції, частку у статутному капіталі, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113794153>

Підстави відстрочення, розстрочення, звільнення від сплати або зменшення судового збору за подання позовних та інших заяв, скарг юридичними особами

Положення п.п. 1 та 2 ч. 1 ст. 8 Закону не поширюються на юридичних осіб, незалежно від наявності майнового критерію (майнового стану учасника справи – юридичної особи), а положення п. 3 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про судовий збір» можуть бути застосовані до юридичної особи за наявності майнового критерію, але тільки у справах, визначених цим пунктом, тобто предметом позову в яких є захист соціальних, трудових, сімейних, житлових прав, відшкодування шкоди здоров'ю.

□ Постанова, справа № 910/12556/20, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/104827528>

Щодо можливості звільнення фізичних осіб – конкурсних кредиторів від сплати судового збору та відстрочення / розстрочення сплати судового збору такими особами у справі про банкрутство

Фізичні особи – конкурсі кредитори можуть бути звільнені від сплати судового збору за подання заяви з грошовими вимогами до боржника, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, а також за подання апеляційних/касаційних скарг на судові рішення (у тому числі судовий збір може бути відстрочений/розстрочений) в справі про банкрутство на загальних підставах, передбачених Законом, оскільки положеннями ст. 45 КУзПБ, що визначає порядок звернення конкурсних кредиторів із заявами з грошовими вимогами до боржника, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, не передбачено особливостей щодо порядку сплати судового збору за подання такої заяви, умов відстрочення (розстрочення) чи звільнення від сплати судового збору, ставки судового збору за подання заяви.

□ Постанова, справа № 905/1965/19, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/93155676>

Повернення сплаченого судового збору у разі його внесення в більшому розмірі, ніж встановлено законом

Сплачена сума судового збору повертається за клопотанням особи, яка його сплатила, за ухвалою суду в разі зменшення розміру позовних вимог або внесення судового збору в більшому розмірі, ніж встановлено законом. Таким чином, судовий збір повертається в розмірі переплаченої суми.

□ Постанова, справа № 924/1099/20, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/105494366>

Щодо повернення сплаченого судового збору у разі залишення позовної заяви без розгляду за заявою позивача

Сплачена сума судового збору повертається за клопотанням особи, яка його сплатила, за ухвалою суду в разі залишення заяви або скарги без розгляду (крім випадків, якщо такі заяви або скарги залишені без розгляду у зв'язку з повторним неприбуттям або залишенням позивачем судового засідання без поважних причин та неподання заяви про розгляд справи за його відсутності, або неподання позивачем витребуваних судом матеріалів, або за його заявою (клопотанням) (п. 4 ч. 1 ст. 7 Закону). Якщо позовна заява/зустрічна позовна заява залишена без розгляду саме за заявою самого позивача/позивача за зустрічним позовом, то немає правових підстав для повернення судового збору.

□ Постанова, справа № 916/1615/20, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/97903284>

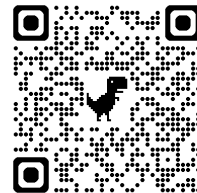

Умови за якими сплачений судовий збір підлягає поверненню в разі закриття (припинення) провадження у справі, у тому числі в апеляційній та касаційній інстанціях

Сплачена сума судового збору повертається за клопотанням особи, яка його сплатила, за ухвалою суду в разі закриття (припинення) провадження у справі (крім випадків, якщо провадження у справі закрито у зв'язку з відмовою позивача від позову і така відмова визнана судом), у тому числі в апеляційній та касаційній інстанціях. У випадку відсутності відповідного клопотання у суду немає підстави для повернення сплаченого судового збору за вимогу, в якій провадження у справі закрито.

□ Постанова, справа № 907/227/19, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/102999169>

Про неможливість повернення судового збору за подання позовної заяви, якщо на стадії апеляційного перегляду судового рішення, прийнятого за результатом розгляду цього позову, предмет спору став відсутнім

Судовий збір за подання позовної заяви не підлягає поверненню, якщо предмет спору який існував на момент розгляду справи та прийняття рішення судом першої інстанції, став відсутній на стадії апеляційного провадження

□ Постанова, справа № 909/482/18, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/95976133>

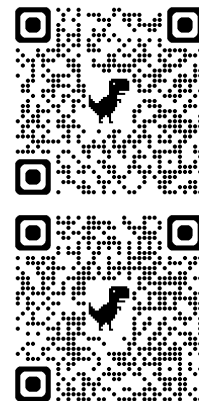
Покладення судових витрат за результатами вирішення спору у справі на учасників судового процесу

Судові витрати (судовий збір та витрати, пов'язані з розглядом справи), за відсутності прямої вказівки в процесуальному законі щодо покладення таких витрат на іншу особу, можуть бути покладені за результатами вирішення спору у справі лише на сторони такого спору (позивача, відповідача), а не на інших учасників справи, зокрема третю особу, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

- Постанова, справи №№ 06/07/2023, 913/110/21, спір пов'язаний з реалізацією корпоративних прав, Касаційний господарський суд.
- Постанова, справи №№ 19/04/2023, 904/4736/21, витребування майна із чужого незаконного володіння, Касаційний господарський суд.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110515040>

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/112087700>

Щодо істотного перевищення суми судових витрат, заявленої до відшкодування, над сумою судових витрат, заявленою в попередньому (орієнтовному) розрахунку

Поняття істотного перевищення суми судових витрат, заявленої до відшкодування, над сумою судових витрат, заявленою в попередньому (орієнтовному) розрахунку, є оціночним і залежить від конкретних обставин справи, оцінка яких є повноваженням перш за все судів першої та апеляційної інстанцій.

□ Постанова, справи №№ 14/12/2023, 916/1629/22, інший спір про право власності на землю, Касаційний господарський суд

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115820761>

Щодо сплати судового збору за подання апеляційної скарги на додаткове рішення місцевого суду та касаційної скарги на постанову апеляційного суду, прийняту за результатами апеляційного перегляду додаткового рішення

Апеляційна скарга на додаткове рішення місцевого суду про розподіл витрат на професійну правничу допомогу, а також касаційна скарга на постанову апеляційного суду, прийняту за результатами апеляційного перегляду такого додаткового рішення, не є об'єктами справляння судового збору.

□ Постанова, справи №№ 14/12/2023, 910/2116/21 (910/17951/21), Касаційний господарський суд

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115746175>

